

ІНКЛЮЗИВНЕ ЗРОСТАННЯ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Базиліук А.В., доктор економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Жулин О.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

INCLUSIVE GROWTH AS THE BASIS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Bazilyuk A.V., PhD., Economics (Dr.), National Transport University, Kyiv, Ukraine

Zhulyn O.V., Ph.D, National Transport University, Kyiv, Ukraine

ИНКЛЮЗИВНЫЙ РОСТ КАК ОСНОВА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Базиліук А.В., доктор экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Жулын О.В., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття темпи економічного зростання почали пришвидшуватись з одночасним підвищенням рівня безробіття та нерівності населення по доходах у більшості країн світу. Провідні науковці та практики переконались, що економічного зростання недостатньо, щоб говорити про ефективний розвиток держави. Макроекономічні показники країни можуть бути у нормі, але водночас значна частина населення не «включена» в процес економічного зростання, бо не бере участь у створенні ВВП, а відповідно і у розподілі. Результатом цього стає розшарування населення і виникнення супутніх проблем, головною серед яких є бідність. Натепер в Україні за межею бідності проживає 80 % населення. За стандартами ООН, якщо людина витрачає на проживання та продукти харчування менше 5 доларів на день, а на місяць менше 150 доларів, то вона живе за порогом бідності. Тобто мінімальна заробітна плата в Україні повинна бути не менше 3000 гривень на місяць. У США межа бідності встановлена на рівні 1200 доларів на місяць, у країнах Європи – 420 доларів. Вирішити ці проблеми тільки за допомогою перерозподільних заходів неможливо, що обумовлює актуальність дослідження. Навіть США, які є яскравим прикладом бурхливого і швидкого економічного зростання, розробляють і впроваджують інновації, мають проблеми пов'язані з гармонійним розвитком усіх громадян. По-перше, комп'ютеризація і роботизація призводять до скорочення робочих місць, тому вимагають спеціальних програм по перекваліфікації населення для максимального залучення працездатних осіб до процесу економічного зростання. По-друге, спостерігається не гармонійний розподіл доходів між усіма суб'єктами, що поглиблює розшарування населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Збільшення наукових інтересів щодо пошуку моделі розвитку соціально-економічних систем, яка ідеально впишеться в економіку знань і сталого розвитку, пов'язане з трансформацією індустріального суспільства в інтелектуальне. Ці зміни супроводжуються економічними, фінансовими, соціальними кризами, тому вчені і практики намагаються знайти шляхи вирішення проблем, що виникають. Дослідженням інклюзивного розвитку присвячені праці переважно закордонних вчених: Асмоглоу Д., Робінсона Д. [10, 11], Райнета Е.С. [6], Голандера С. [14], Болінга Р. [14], Подеста Дж. [13], Бедоса З. М. [3], Дуфлю Е. [12]. Серед українських науковців можна виділити наукові праці Затонацької Т.Г. [2], Кожемякіної С.С. [5], Тараненко І.В. [8]. Узагальнюючи результати досліджень вище розглянутих вчених, можна зробити висновок, що саме інклюзивне економічне зростання призведе до соціально-економічного розвитку. Особливу увагу до питань розвитку держав і причин їх занепаду зосереджено у роботі Дарона Асмоглу з Массачусетського технологічного інституту і Джеймса Робінсона. Вони виділяють інклюзивні і екстрасивні моделі розвитку, описують їх особливості у різних країнах, проте мало уваги приділяють глибинному аналізу кожної з них. Виходячи з цього, виникла об'єктивна необхідність дослідження саме інклюзивного економічного зростання з метою формування інклюзивної моделі розвитку для України.

Мета статті. Метою статті є обґрунтування важливості інклюзивного зростання як основи соціально-економічного розвитку країни через інклюзію усіх членів суспільства та гуманізацію економічних процесів шляхом формування ціннісних орієнтацій. Модель інклюзивного розвитку є найбільш прийнятною для нашої країни у сенсі забезпечення конкурентоспроможності економіки та рівномірного підвищення добробуту усіх громадян. Передумовою цього стане дослідження існуючих моделей розвитку, їх переваг та недоліків, перспектив реалізації та розроблення методичних рекомендацій щодо визначення рівня інклюзивного розвитку економіки України.

Основний матеріал дослідження. Протягом багатьох десятиліть для оцінювання рівня розвитку економіки уряди держав та провідні економісти використовують звичайні показники, такі як валовий внутрішній продукт на душу населення (ВВП) та індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Ці показники легко обчислити, проте вони не відображають достовірно рівень розвитку і добробуту усього суспільства. Тому виникла необхідність розрахувати індекс інклюзивного розвитку, який допоможе визначити, скільки країна недоотримує ВВП через неефективне використання свого потенціалу. Міжнародні стандарти в галузі прав людини ґрунтуються на ідеї участі кожної особи в суспільному житті на засадах рівності й без дискримінації (ООН, 1993). Якщо дослідити сутність поняття «інклюзія», то воно близьке за значенням до поняття «інтеграція» та протилежне до сегрегації та екстракції. Інклюзія полягає у адаптації системи до потреб людини. У ній всі зацікавлені сторони повинні брати активну участь для отримання позитивного результату при рівних можливостях. У рамках інклюзивної моделі люди адаптуються, змінюються, враховуючи і задовольняючи потреби кожного члена суспільства. Концепція інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості, щоб задовольнити свої потреби. Інклюзивне зростання економіки є передумовою гуманного розвитку суспільства, тому він є багатofакторним і багаторівневим процесом, бо основою його є економіка максимальної зайнятості і взаємодії усіх суб'єктів. Сучасне громадянське суспільство неможливе без активного залучення всіх членів у різні види діяльності, поваги прав і свобод кожної окремої людини, забезпечення гарантій безпеки і рівноправності.

Можна виділити такі типи соціально-економічного розвитку:

1. Сегрегація (лат. *segregatio* – відділення) – будується на поділі людей у суспільстві на категорії за ознакою відмінності соціальних статусів, що призводить до обмеження сфери життєдіяльності і взаємодії.

2. Інтеграція (лат. *integratio* – поповнення, відновлення) – передбачає пристосування членів суспільства до єдиної соціально-економічної системи.

3. Екстракція (лат. *extractum* – витяжка) – поділ суспільства на складові частини за допомогою створених умов у яких вони розподіляються неоднаково.

4. Інклюзія (англ. *inclusion* – включення) – це процес збільшення ступеня участі усіх громадян у соціумі через доступ до можливостей і справедливий розподіл результатів праці.

Інклюзивні економічні інституції заохочують велику кількість людей до участі у економічній діяльності з максимальним розкриттям своїх талантів, здібностей, професійних навичок (США, Південна Корея, Китай). Дарон Асоглу і Джеймс Робінсон стверджують, що бізнесмен, котрий очікує, що його продукцію може бути викрадено, відібрано чи повністю втрачено через непомірне оподаткування, матиме дуже низьку мотивацію до роботи, не кажучи вже про стимул до інвестування та інновацій. За таким принципом працюють екстрактивні країни, які концентрують владу в руках вузького кола представників еліти, практично не обмежуючи умови застосування даної влади. Економічні інституції у такому разі часто структуруються цією самою елітою задля того, щоб витягнути ресурси з решти населення. Фактично вони породжують замкнене коло, взаємно підтримуючи одне одного. Екстрактивні інституції, створюючи необмеженість влади і величезну нерівність доходів, збільшують потенційні ставки у політичній грі. Адже той, хто контролює державу, набуває величезної влади і багатства, які вона дає. Екстрактивні соціально-економічні системи обмежують доступ до можливостей і до результатів праці, тому не мотивують населення до формування заощаджень, інвестицій, інновацій, а навпаки одягають «кредитну петлю». Україна є яскравим прикладом екстрактивної моделі економіки, адже економічні рішення приймаються на користь невеликої кількості людей, власність контролюється нею ж, до того ж корумпована правоохоронна і судова системи. Усі ж економічно процвітаючі країни пропагують відкритість, справедливість, верховенство закону, ефективне функціонування ринку праці, можливості ведення бізнесу, прозору бюджетну політику і достойний рівень життя. Незважаючи на це Україна може змінити вектор розвитку, адже має потужний потенціал, зокрема природний і людський.

Пропонуємо виділити дві моделі інклюзивного розвитку економіки:

1. Американська модель – пріоритетом у розвитку є забезпечення рівності можливостей для усіх членів суспільства (США, Китай).

2. Європейська модель – орієнтується на рівність у доступі до результатів праці у результаті їх рівномірного розподілу (країни Європи).

Кожна з цих моделей має свої переваги і недоліки:

1. Американська модель є надзвичайно стимулюючою і формує передумови для розвитку країни через інновації, проте вона не вирішує проблем бідності і розширення населення за доходами. Окрім того, рівень безробіття у США становить 5,6 %, тоді як у 2009 році – 10 %. Нині 8,7 мільйонів осіб в США є безробітними, а 6,8 мільйони мають роботу з частковою зайнятістю.

2. Західноєвропейська модель орієнтується на максимально справедливий розподіл доходів між усіма громадянами (особливо скандинавські країни), проте рівень інновацій є набагато нижчий, ніж у США, що пов'язано з низькою мотивацією і нижчими видатками на освітню і наукову сферу.

Якщо проаналізувати соціальні видатки державного бюджету США, то найбільшу частку у структурі видатків бюджету займають видатки на освіту – 35 %, на охорону здоров'я – 9 %, на соціальне забезпечення – 13 %, що є позитивною тенденцією. Бо саме інвестиції в освіту, вирішення соціальних, національних, культурних, демографічних проблем, екологічних, розвиток охорони здоров'я, науки сприятиме довгостроковому і глибинному переходу до формування нової структури економіки, яка буде базуватись на принципах інклюзивності. Виходячи з цього ми вважаємо, що лише поєднання переваг цих двох моделей дозволить уникнути недоліків кожної із них і дозволить сформувати гармонійну інклюзивну модель економічного розвитку, яка максимально відповідатиме вимогам інтелектуальної економіки та інформаційного суспільства.

Інклюзивна модель економічного розвитку передбачає створення максимальних можливостей для розвитку особистості, участі у всіх сферах життєдіяльності країни, працевлаштування та рівний доступ до результатів праці. Пріоритетом інклюзивного розвитку є підвищення якості життя населення за рахунок формування економіки з високою зайнятістю та суспільства з його мінімальним розширенням. Аналіз рівня розширення населення за допомогою індексу Джині в США показує, що у 1980 році він становив 0,3, у 2008 році – 0,41, а вже у 2013 році – 0,45. У той час як у скандинавських країнах він становив 0,2 – 0,25, а у інших європейських країнах – 0,25 – 0,35. Глобальний показник нерівності на сьогодні складає 0,65, тоді як у 1820 році – 0,5. Тобто розширення населення за рівнем доходів, а відповідно і можливостями постійно зростає і є планетарною проблемою. В Україні індекс Джині складає 25,6, що свідчить про рівномірний розподіл доходів і збігається із скандинавськими країнами. Це свідчить скоріше за все про рівномірність бідності у державі, або велику похибку через те, що половина ВВП розподіляється через тіньовий механізм. На жаль, показник Джині не показує причини нерівностей, на визначає перспективи їх зміни у майбутньому, тому не працює у пострадянських країнах. У Росії цей індекс нині близько 0,4, проте реальне значення скоріш за все набагато вище.

Структура розподілу населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів показує, що тільки 10 % населення отримує доходи, які вищі межі бідності (за нормативами ООН), рис.1.

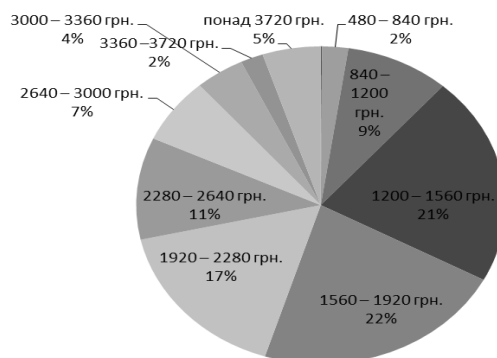

Рисунок 1 – Розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів у місяць у 2013 році, %

Взагалі у XXI ст. добробут громадянина залежить не від його талантів і продуктивності, соціального статусу, а від того у якій країні він народився [6]. Це пов'язано із стрімким зростанням нерівності країн, бо самий бідний американець багатший мінімум за дванадцять бідних українців.

Інклюзивне зростання, насамперед, показує рівень розвитку суспільства, а саме: можливість задоволення власних потреб, право на працю і відпочинок, освіту, медицину, доступ до культурних цінностей та інших прав. Актуальність інклюзивного розвитку пов'язана з тим, що у всіх країнах постійно зростає розшарування населення. Інклюзивне середовище передбачає, що кожна особистість відчуває важливість свого життя і залучена у різні види діяльності. Держава зобов'язана дати можливість кожній людині реалізувати свій потенціал, бути активним повноцінним членом суспільства та отримувати таку частину результатів праці в результаті розподілу, яка дозволить забезпечити відтворення. Рівний доступ до результатів праці передбачає рівномірний і достатній розподіл результатів праці між найманим працівником, підприємцем і державою через збалансований розмір заробітної плати, прибутків і податків. Якщо працюючий отримує гідну заробітну плату, то відповідно він і його сім'я має доступ до можливостей. А доступність до освіти, медицини і праці створює передумови до отримання кращої роботи і вищої оплати праці. Хочеться підкреслити, що доступ до можливостей і доступ до результатів праці мають прямо пропорційну залежність. На жаль, пострадянські країни не забезпечують ні рівного доступу до можливостей, ні справедливого доступу до результатів праці, що пов'язано, як правило, з високим рівнем корупції у державі. Інклюзивна модель повинна гармонізувати людський, природний і виробничий капітал не тільки за кількісними, а й за якісними параметрами. Модель інклюзивного розвитку представлена на рис. 2.

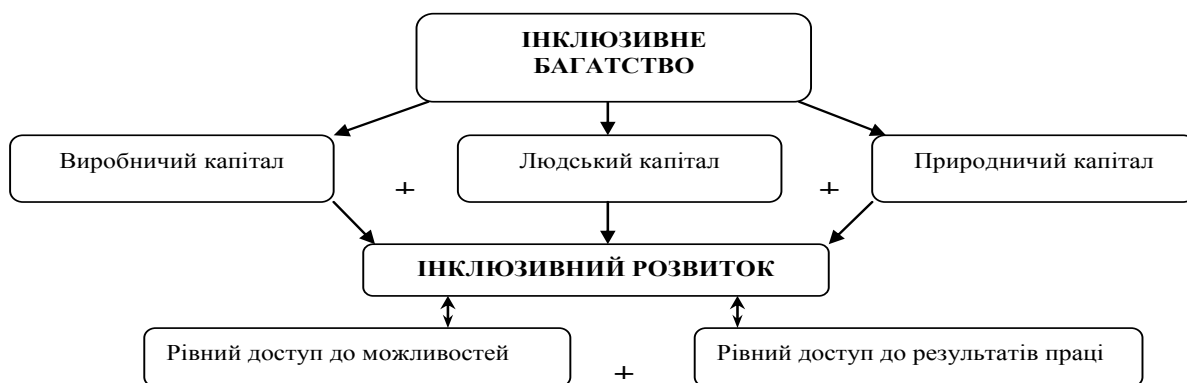

Рисунок 2 – Модель інклюзивного розвитку країни

Структура фінансових ресурсів домогосподарств показує, що оплата праці займає 51 % усіх сукупних доходів домогосподарств, доходи від підприємницької діяльності лише 4 % (рис. 3). Низька частка трудових доходів у сукупних доходах населення призводить до негативних наслідків як на рівні держави (зменшення сукупного попиту), так і на рівні окремих домогосподарств (зменшення заощаджень, оплата тільки первинних потреб, виникнення «працюючих бідних»). У США оплата праці складає близько 75 % сукупних доходів, а в Японії – 90 %, у країнах Європи – 60 %.

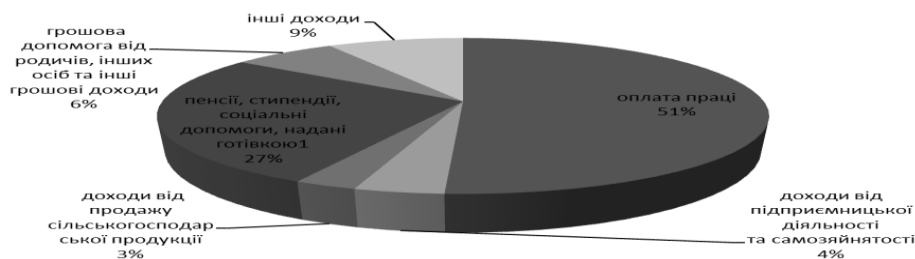

Рисунок 3 – Структура сукупних фінансових ресурсів домогосподарств

При цьому споживчі сукупні витрати домогосподарств в Україні складають 90,7 %, а неспоживчі 9,3 %. Домогосподарство вважається бідним, якщо витрати на продукти харчування перевищують 50 % споживчих витрат, в Україні цей показник у 2013 році становив 55 %, що наведено на рис. 4. Витрати на освіту – лише 1 % сукупних витрат домогосподарства, на відпочинок і культуру – 2 %, на медицину – 4 % і стільки ж на алкоголь і тютюнові вироби. Виходячи з цього

можна зробити висновок, що існуючий розподіл результатів праці в Україні не створює передумов для розвитку усіх членів суспільства і зростання їх добробуту.

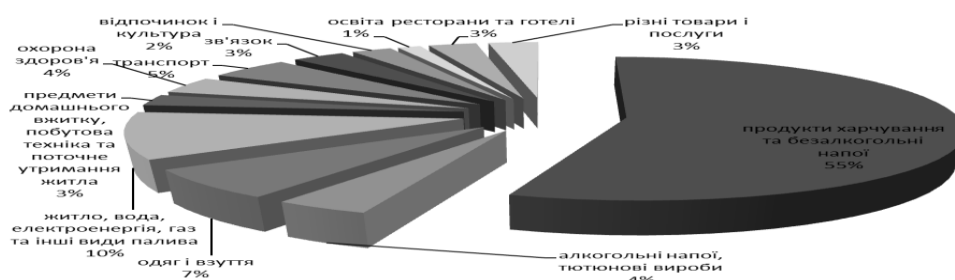

Рисунок 4 – Структура споживчих витрат домогосподарств у 2013 році

Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму у 2013 році складала 3,7 млн. осіб, тобто 8,4 % до загальної чисельності населення. Ця частина населення не зайнята у виробництві товарів і послуг, але потребує додаткових витрат у вигляді виплат на підтримку безробітних. У країнах Європи найнижчий рівень безробіття у Норвегії – 3,7 %, найвищий у Греції – 26,8 %, середньостатистичний – близько 10,9 %, що наведено на рис. 5. В Україні рівень зайнятості у 2013 році складав 7,2 % до кількості економічно активного населення, а у 2014 році – 9,3 %. Крім того не можна ігнорувати той факт, що близько 6 млн. українців працюють в еміграції. У Європі на проведення політики зайнятості витрачають у середньому 2 % ВВП, в Україні – 0,5 %.

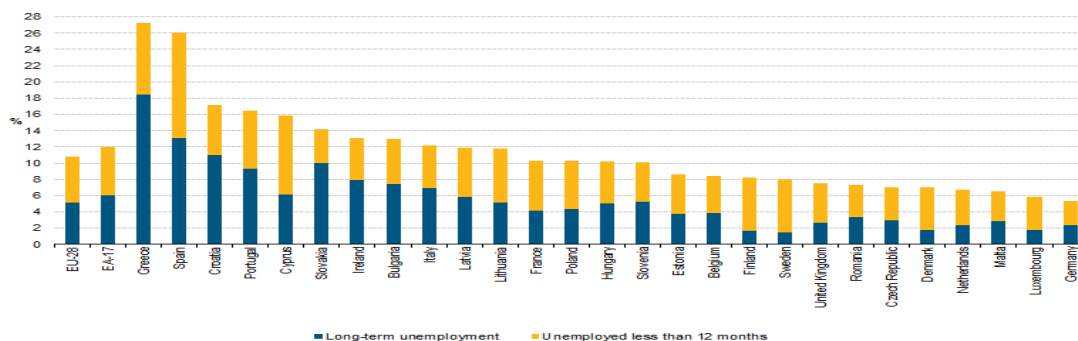

Рисунок 5 – Рівень безробіття у країнах ЄС у 2013 році

Джерело: Eurostat. Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

Якщо проаналізувати ВВП України за розподільчим методом (рис. 6), то побачимо, що у структурі ВВП оплата праці найманих працівників складає 47 %, валовий прибуток підприємств – 40 %, а податки – 13 %.

Рисунок 6 – Структура ВВП за розподільчим методом у 2014 році, %

Аналіз ВВП за виробничим методом, що представлений на рис. 7 показує, що проміжне споживання у 2004 році у 2,02 рази більше, ніж кінцеве споживання, у 2009 році – у 1,84, у 2014 році – у 1,64. Це свідчить про те, що кінцеве споживання можливе лише за рахунок кредитів, бо рівень

доходів не дозволяє задовольнити свої потреби. У розвинених країнах частка національних заощаджень знаходиться на рівні 15 – 20 %, в Україні у 2014 році – 10 %, що призводить до «інвестиційного голоду» в економіці. При цьому коефіцієнт зносу основних засобів у 2014 році складає 77,3 %.

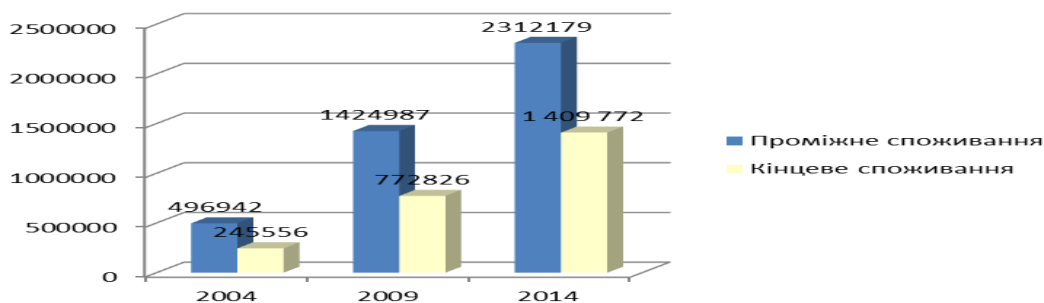

Рисунок 7 – Динаміка проміжного і кінцевого споживання в Україні, млн.грн

Виходячи з вище сказаного пропонуємо розраховувати індекс інклюзивного розвитку двома методами:

1. Метод розрахунку індексу інклюзивного зростання через співвідношення ВВП до індексів основних макроекономічних показників, що дозволяє побачити, скільки держава недоотримує ВВП через бідність, безробіття і боргове фінансування економіки.

2. Метод розрахунку індексу інклюзивного зростання шляхом визначення інтегрального показника за допомогою визначення рівня доступу до можливостей та результатів праці.

Узагальнену методику розрахунку індексу інклюзивного зростання за впливом основних макроекономічних показників наведено у табл. 2. Індекс інклюзивного зростання дозволяє простежити, як на ВВП впливає розшарування населення, поглиблення бідності, недоотримання ВВП через безробіття і боргове фінансування економіки.

Таблиця 1 – Методика розрахунку індексу інклюзивного зростання

№ п/п	Назва показника	Формула	Умовні позначення
1	Індекс інклюзивного зростання країни	$PIG = \frac{I_{ВВП}}{I_{ПБ} \cdot I_{Б} \cdot I_{БФ}}$	ПБ – індекс поглиблення бідності; Б – індекс недоотриманого ВВП через безробіття; БФ – індекс боргового фінансування економіки; ІВВП – індекс зростання ВВП.
2	Індекс поглиблення бідності	$I_{ПБ} = \frac{Б_{Г\text{ поточ}}}{Б_{Г\text{ баз}}}$ $Б_{Г} = \frac{М_{Б} - Д_{Б}}{М_{Б}}$	БГ поточ і БГ баз – показник глибини бідності у поточному і базовому періоді; МБ – визначена межа бідності (за нормативами ООН); ДБ – середні доходи бідного населення на 1 особу.
3	Індекс недоотримання ВВП через безробіття	$I_{Б} = \frac{ВВП_{\text{розрах}}}{ВВП_{\text{факт}}}$ $ВВП_{\text{розрах}} = ПП \cdot Ч_{\text{безр}} + ВВП_{\text{факт}}$	ВВПфакт і ВВП розрах – валовий внутрішній продукт фактичний і розрахунковий; ПП – продуктивність праці; Чбезр – чисельність безробітного населення.
4	Індекс боргового фінансування економіки	$I_{БФ} = \frac{I_{ПС}}{I_{ВВП}}$	ПС – індекс проміжного споживання; ІНВ – індекс ВВП.

Розрахунки індексу інклюзивного зростання (ІІГ), що наведено у табл. 2, у 2009 і 2014 році проведено відповідно до 2004 року. Результати показують, що через поглиблення бідності, безробіття і боргове фінансування економіки у 2009 році недоотримано 28 % ВВП, а у 2014 році – 45 %. Індекс інклюзивного зростання має негативну тенденцію, тому зростання ВВП у 2014 році порівняно з 2004 роком у 4,5 рази, не відображає реального рівномірного соціально-економічного розвитку країни.

Таблиця 2 – Результати розрахунків індексу інклюзивного зростання в Україні

№ п/п	Назва показника	2009	2014
1	Індекс поглиблення бідності	1,20	1,62
2	Індекс недоотримання ВВП через безробіття	1,18	1,21
3	Індекс боргового фінансування економіки	1,08	1,03
4	Індекс зростання ВВП	1,10	1,12
5	Індекс інклюзивного зростання	0,72	0,55

Інклюзивний розвиток передбачає рівномірне зростання добробуту усіх громадян. Рівні можливості передбачають доступ до освіти і медицини, праці. Рівність доступу до результатів праці полягає у достатності доходів домогосподарств, але не за рахунок надання субсидій і соціальних допомог, а за рахунок гідної оплати праці усіх працюючих. Головною передумовою є інвестиції в освіту, боротьба з корупцією та лобіюванням інтересів корпорацій, стимулювання підприємницької діяльності громадян та реалізація державних інвестиційних програм із високим соціальним ефектом, які призведуть до створення великої кількості робочих місць, що підвищить рівень зайнятості у країні. Оскільки інклюзивний розвиток передбачає гармонійне поєднання рівних можливостей і рівності доступу до результатів праці, то пропонуємо ще один підхід до розрахунку індексу інклюзивного розвитку, який базується на основі визначення інтегрального показника індексу інклюзивного розвитку за формулою:

$$IIG = \frac{I_D + I_R}{2}, \quad (1)$$

де ІІГ – індекс інклюзивного розвитку;

I_D – індекс доступу до можливостей;

I_R – індекс доступу до результатів праці.

Індекс доступу до можливостей та індекс доступу до результатів праці пропонуємо розраховувати як інтегральні показники, які включатимуть основні економічні, соціальні, екологічні і гуманістичні індикатори розвитку:

$$I_D = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n I_j \cdot v_j, \quad (2)$$

де v – ваговий коефіцієнт певного індексу, $0 \leq v \leq 1$.

$$I_R = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n I_j \cdot v_j \quad (3)$$

Якщо показник X_j є стимулятором, тобто його найбільше значення є кращим, то нормативне значення I_D або I_R має розраховуватись за формулою:

$$I_j = \frac{x_j + x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}, \quad (4)$$

де X_{\min} – мінімальне значення j -того показника,

X_{\max} – максимальне значення j -того показника.

Якщо показник X_j є дестимулятором, тобто його найменше значення є кращим, то нормативне значення має розраховуватись за формулою:

$$I_j = 1 - \frac{X_j + X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}} \quad (5)$$

Запропонована методика розрахунку індексу інклюзивного зростання є розширеною і дозволяє комплексно оцінити вплив усіх соціально-економічних факторів та сконцентрувати увагу на тих показниках, які гальмують або стимулюють інклюзивний розвиток у країні.

Висновки і пропозиції, перспективи подальших розробок. Підсумовуючи можна зробити висновки про доцільність впровадження в Україні інклюзивної моделі, яка буде основою соціально-економічного розвитку. Її впровадження дозволить створити унікальну модель, на зразок «європейської Америки», але для цього людям треба надати можливості і ресурси. Узагальнюючи результати дослідження можна виділити ключові напрями розвитку, які сприятимуть інклюзивному зростанню:

1. Формування рівних можливостей для всіх громадян, не залежно від національності, мови, віри, соціального статусу, уподобань та ін.

2. Впровадження справедливих і ефективних заходів з розподілу доходів через результативну і чесну владу.

3. Доступність і якість освіти та медицини, у тому числі і для незахищених верств населення.

4. Гідна оплата праці, яка сприятиме людському розвитку і реалізації людського потенціалу та мінімізує кредитну залежність громадян.

5. Реалізація програм з масової зайнятості з достатніми доходами домогосподарств і ліквідація явища «працюючі бідні».

6. Стимулювання підприємницької активності. Основою успішної економіки будь-якої розвиненої країни є малі і середні підприємства, наприклад, у США вони виробляють половину ВВП, тому і визначають зайнятість у країні.

7. Створення сприятливих умов для інвестування та формування інноваційної моделі розвитку.

8. Гуманізація економіки.

9. Екологізація економіки.

10. Соціальна згуртованість і активність у суспільстві.

Інклюзивний розвиток не просто збільшує ВВП країни, а й формує міцну соціально-економічну систему, де кожен громадянин відіграє важливу роль, бо має можливості, ресурси та інструменти для забезпечення саморозвитку, гідного і якісного рівня життя.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Затонацька Т.Г. Фінансове забезпечення інклюзивного зростання та подолання бідності в Україні: існуюча практика та перспективи // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – Випуск 1 (28), Т.2. – С. 102 – 112.

3. Зені Мінтон Бедос. Для багатших і для бідніших. Зростання нерівності – одна з найбільших соціально-економічних і політичних проблем сучасності [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://tyzhden.ua/World/62625>.

4. Карп'юк О. Національні моделі стимулювання інноваційного процесу // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 3. – С. 47 – 49.

5. Кожемякіна С.С. Підвищення продуктивності праці як основа економічного зростання в Україні / С.М. Кожемякіна// Економіка України: інноваційна стратегія українських реформ [колективна монографія; відп. Ред. В.Ф. Беседін, А. С. Музиченко]. – К. : НДЕІ, 2010. – С. 83 – 91.

6. Райнерт Э.С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными / Э.С. Райнерт; пер. с англ. Н. Автономовой; под ред. В. Автономова; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – С. 153.

7. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; За ред. Л. М. Черенко. — К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. — 428 с.

8. Тараненко І. В. Модифікація глобалізаційно-інноваційної моделі світової економіки на засадах сталого розвитку: нові виміри конкурентоспроможності / І. В. Тараненко // Європейський вектор економічного розвитку: зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля, 2013. – Вип. 1 (12). – С. 172–185.

9. Тоффлер Э. Революционное богатство / Э. Тоффлер, Х. Тоффлер – М.: АСТ МОСКВА, 2008. – 569 с.

10. Acemoglu, Daron, Davide Cantoni, Simon Johnson, and James A. Robinson (2010) «From Ancien Régime to Capitalism: The Spread of the French Revolution as a Natural Experiment.» In Jared Diamond and James A. Robinson, eds. *Natural Experiments in History*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

11. Acemoglu, Daron. *Why nations fail : the origins of power, prosperity, and poverty* / Daron Acemoglu, James A. Robinson.—1st ed. Acemoglu, Daron and James Robinson (2012): *Why Nations Fail*, Crown Business.

12. Banerjee, Abhijit V., Ester Duflo (2011). *Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty*. New York: Public Affairs.

13. Podesta J. *Inclusive Economic Growth: Increasing Connectivity, Expanding Opportunity, and Reducing Vulnerability* [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.americanprogress.org/issues/economy/report/2013/02/07>

14. Saskia Hollander, Rojan Bolling. *Practice, don't preach: getting serious about inclusive development* [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.thebrokeronline.eu>

REFERENCES

1. The State Statistics Committee of Ukraine. [Electronic resource] // Mode of access: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Ukr)

2. Zatonatska T.G. Financial support of inclusive growth and poverty-bidnos those in Ukraine: current practice and perspectives // *Theoretical and applied economic issues*. – 2014. – Issue 1 (28), Vol.2. – P. 102 – 112. (Ukr)

3. Zeni Minton Bedos. For richer and for poorer. Rising inequality - one of the largest socio-economic and political problems of our [Electronic resource] // Mode of access: <http://tyzhden.ua/World/62625>. (Ukr)

4. Karp'yuk O. National models stimulate the innovation process // *The strategic priorities*. – 2013. – № 3. – С. 47 – 49. (Ukr)

5. Kozhemyakina S.M. Increased productivity as the basis for economic growth in Ukraine / SM Kozhemyakin // *Economy of Ukraine: Ukrainian reform innovation strategy* [collective monograph; Ed. V.F. Besedin, A. S. Muzychenko]. - K: NDEI, 2010. – С. 83 – 91. (Ukr)

6. Reinert E.S. As rich countries became rich, and why poor countries remain poor / E.S. Reinert; per. from English. N. Avtonomova; ed. B. Avtonomova; Gos. University - Higher School of Economics. - M. : Publishing House. State House. Univ - Higher School of Economics, 2011. – С. 153. (RUS)

7. Level of living Ukraine / NAS of Ukraine. Institute of Demography and social. for Scientific., Gos. com. Statistics of Ukraine; Ed. L.M. Cherenko. - K. : LLC "Publishing" Consultant ", 2006. – 428 p. (Ukr)

8. Taranenko I.V. Modification of an innovative model of globalization and the world economy on the principles of sustainable development: a new dimension of competitiveness / I.V. Taranenko // *European vector of economic development: Coll. Science. pr. - Dnepropetrovsk: Dnepropetrovsk University. Alfred Nobel, 2013. - Vol. 1 (12).– P. 172–185. (Ukr)*

9. Toffler E. *Revolutsyonnoe wealth* / E. Toffler and H. Toffler - M. : AST MOSKVA, 2008. – 569 p. (Rus)

10. Acemoglu, Daron, Davide Cantoni, Simon Johnson, and James A. Robinson (2010) «From Ancien Régime to Capitalism: The Spread of the French Revolution as a Natural Experiment.» In Jared Diamond and James A. Robinson, eds. *Natural Experiments in History*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. (Us)

11. Acemoglu, Daron. *Why nations fail : the origins of power, prosperity, and poverty* / Daron Acemoglu, James A. Robinson.—1st ed. Acemoglu, Daron and James Robinson (2012): *Why Nations Fail*, Crown Business. (Us)

12. Banerjee, Abhijit V., Ester Duflo (2011). *Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty*. New York: Public Affairs. (Us)

13. Podesta J. *Inclusive Economic Growth: Increasing Connectivity, Expanding Opportunity, and Reducing Vulnerability* [Electronic resource] // Mode of access: <https://www.americanprogress.org/issues/economy/report/2013/02/07> (Us)

14. Saskia Hollander, Rojan Bolling. *Practice, don't preach: getting serious about inclusive development* [Electronic resource] // Mode of access: <http://www.thebrokeronline.eu> (Eu)

РЕФЕРАТ

Базиліук А.В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку / А.В. Базиліук, О.В. Жулін // *Економіка та управління на транспорті*. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 1.

У статті досліджено типи соціально-економічного розвитку, сформовано інклюзивну модель розвитку та проаналізовано перспективи впровадження її в Україні, розроблено методичні рекомендації щодо розрахунку індексу інклюзивного зростання та визначено фактори впливу на нього.

Об'єкт дослідження – процеси соціально-економічного розвитку та інклюзивного зростання.

Мета роботи – обґрунтування важливості інклюзивного зростання як основи соціально-економічного розвитку країни через інклюзію усіх членів суспільства та розроблення методичних рекомендацій розрахунку індексу інклюзивного розвитку.

Метод дослідження – методи економічного, системного, порівняльного аналізу, інтегральної оцінки та метод індексів.

Результати та їх новизна – у статті досліджено типи соціально-економічного розвитку, а саме: інтеграцію, сегрегацію, екстракцію та інклюзію. Проаналізовано американську і західноєвропейську моделі інклюзивного розвитку, виокремлено їх переваги і недоліки та запропоновано формування комплексної моделі інклюзивного розвитку, яка поєднає переваги кожної з них, шляхом створення у країні рівного доступу до можливостей і результатів праці. У роботі запропоновано два методичні підходи щодо визначення індексу інклюзивного зростання (ІІГ). Перший метод розрахунку індексу інклюзивного зростання показує скільки держава недоотримує ВВП через бідність, безробіття і боргове фінансування економіки, а другий базується на визначенні інтегрального показника інклюзивного розвитку за допомогою визначення рівня доступу до можливостей та результатів праці за допомогою соціально-економічних індикаторів і параметрів. Результати розрахунків показали, що у 2009 році в Україні недоотримано 28 % ВВП, а у 2014 році – 45 %. Інклюзивний розвиток в Україні має негативну тенденцію, тому розроблено рекомендації щодо його підвищення.

Прогнозні припущення про розвиток об'єкту дослідження – зниження інклюзивності розвитку економіки свідчить про невикористаний у державі потенціал, тому розширення методичних рекомендацій щодо визначення інтегрального показника інклюзивного розвитку сприятиме врахуванню більшого числа факторів впливу на розвиток, а саме: економічних, соціальних, екологічних, гуманістичних та інших.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: РОЗВИТОК, ІНКЛЮЗИВНЕ ЗРОСТАННЯ, БІДНІСТЬ, БЕЗРОБІТТЯ, БОРГОВЕ ФІНАНСУВАННЯ.

ABSTRACT

Bazyliuk A.V., Zhulyn O.V. Inclusive growth as a basis for socio-economic development. Economics and management on transport. – Kyiv. National Transport University. 2015. – Vol. 1.

The paper investigates the types of socio-economic development, formed an inclusive development model and analyzes its prospects for implementation in Ukraine, methodical recommendations for calculating the index of inclusive growth and the factors to influence it.

Object of study – the socio-economic development and inclusive growth.

Purpose of the study – to study the importance of inclusive growth as the basis of socio-economic development through the inclusion of all society's members and development method of calculation the index inclusive development.

Method of the study – methods of economic, systemic, comparative analysis, integrated assessment and index method.

Results and innovation of the study – in paper investigates the types of socio-economic development: integration, segregation, extraction and inclusion. Analyzed American and western European model of inclusive development singled out their advantages and disadvantages and proposed the formation complex model of inclusive development, which combines the advantages of each, by the creation in the country equal access to opportunities and equal access to the results of work. The paper presents two methodological approaches to the definition of inclusive growth index (ІІГ). First method of calculating the index inclusive growth shows the state loses GDP because of poverty, unemployment and debt financing of the economy and the other is based on identifying, within the central integral indicator of inclusive development by determining the level of access to opportunities and results of work by means of socio-economic indicators and parameters. Calculation results showed that in 2009 Ukraine shortfall 28% of GDP and in 2014 – 45%. Inclusive development in Ukraine has a negative trend, recommendations summarized for its improvement.

Forecast assumptions about the object of study – reduction inclusiveness of economic development suggests untapped potential in the country, so the expansion methodical recommendations to determine the integral index of inclusive development will facilitate counting more numbers of factors influence the development: economic, social, environmental, humanists and other.

KEY WORDS: DEVELOPMENT, INCLUSIVE GROWTH, POVERTY, UNEMPLOYMENT, DEBT FINANCING.

РЕФЕРАТ

Базиліук А.В. Інклюзивний ріст як основа соціально-економічного розвитку / А.В. Базиліук., О.В. Жулін // Економіка і управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 1.

В статті досліджені типи соціально-економічного розвитку, сформована модель інклюзивного розвитку і проаналізовані перспективи впровадження в Україні, розроблені

методические рекомендации по расчету индекса инклюзивного роста и определены факторы влияния на него.

Объект исследования – процессы социально-экономического развития и инклюзивного роста.

Цель работы – обоснование важности инклюзивного роста как основы социально-экономического развития страны при условии инклюзии всех членов общества и разработка методических рекомендаций расчета индекса инклюзивного развития.

Метод исследования - методы экономического, системного, сравнительного анализа, интегральной оценки и метод индесов.

Результаты и их новизна – в статье исследованы типы социально-экономического развития, а именно: интеграцию, сегрегацию, экстракцию и инклюзию. Проанализированы американская и западноевропейская модели инклюзивного развития, выделены их преимущества и недостатки и предложена комплексная модель инклюзивного развития, которая соединит преимущества каждой из них, путем создания в стране равного доступа к возможностям и результатам труда. В работе предложено два методические подходы к определению индекса инклюзивного роста (ИГ). Первый метод расчета индекса инклюзивного роста показывает сколько государство недополучает ВВП из-за бедности, безработицы и долгового финансирования экономики, а второй определяет интегральный показатель инклюзивного развития посредством расчета уровня доступа к возможностям и результатам труда с помощью социально-экономических индикаторов и параметров. Результаты расчетов показали, что в 2009 году в Украине недополучено 28% ВВП, а в 2014 году - 45%. Инклюзивное развитие в Украине имеет негативную тенденцию, поэтому разработаны рекомендации по его повышению.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – снижение инклюзивности развития экономики свидетельствует о неиспользованном потенциале государства, поэтому расширение методических рекомендаций по определению интегрального показателя инклюзивного развития будет способствовать учету большего числа факторов влияния на развитие, а именно: экономических, социальных, экологических, гуманистических и других.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: РАЗВИТИЕ, ИНКЛЮЗИВНИЙ РОСТ, БЕДНОСТЬ, БЕЗРАБОТИЦА, ДОЛГОВОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ.

АВТОР:

Базилюк Антоніна Василівна, доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: av_ton@mail.ru, тел. +380934593602, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к. 422.

Жулин Ольга Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: OLGA1715@ukr.net, тел. +380965112929, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к. 424.

AUTHOR:

Bazilyuk Antonina V., PhD., Economics (Dr.), professor, National Transport University, head of department of finance, accounting and auditing, e-mail: av_ton@mail.ru, tel. +380934593602, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 422.

Zhulyyn Olga V., PhD, associate professor, National Transport University, associate professor department of finance, accounting and auditing, e-mail: OLGA1715@ukr.net, tel. +380965112929, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 424.

АВТОР:

Базилюк Антонина Васильевна, доктор экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, заведующий кафедрой финансов, учета и аудита, e-mail: av_ton@mail.ru, тел. +380934593602, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к. 422.

Жулын Ольга Владимировна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры финансов, учета и аудита, e-mail: OLGA1715@ukr.net, тел. +380965112929, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к. 424.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Шемаєва Людмила Григорівна, доктор економічних наук, професор, Національний інститут стратегічних досліджень, завідувач відділу фінансової безпеки, м. Київ, Україна.

Воркут Тетяна Анатоліївна, доктор технічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри транспортного права і логістики, м. Київ, Україна.

REVIEWER:

Shemayeva Lyudmyla G., PhD., Economics (Dr.), professor, National Institute of Strategic Studies, Kyiv, Ukraine.

Vorkut Tatiana A., PhD, Technical (Dr.), professor, National Transport University, head of department of transport law and logistics, Kyiv, Ukraine.